

MATEMATIKA DARSLARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH AHAMIYATI

Samarqand viloyati Ishtixon tumani 73-maktab Matematika fani o`qituvchisi

Usmonov Akmal Alim o`g`li

Annotatsiya. Ushbu maqolada matematika darslarida kompyuter texnologiyasidan foydalanish jarayonida o'quvchilarning faoliyatini nazorat qilib borish hamda ularda 4K modulini shakllantirish haqida va kompyuterda berilayotgan topshiriqlarni bola bilim sa`viyasiga moslashtirish o'quvchilarni mavzuni oson o'zlashtirishi haqida ma`lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: axborot, kompyuter, 4K, individual, texnologiya.

Bilimni zamonaviy usullarini egallashning eng samarali usullaridan biri bu axborot texnologiyalaridan foydalanishdir. Kompyuterli ta'limda o'quvchilar faoliyatini individuallashtirish prinsipiga amal qilish imkoniyatlari keng bo'lib, uni alohida talab sifatida ko'rsatish lozim. Ta'limni individuallashtirish orqali o'quvchining ichki olamiga yo'l ochiladi, unda shaxsiy sifatlar - o'ziga ishonch, qat'iylik tarbiyalanadi. O'qituvchi o'quvchining tayyorgarlik darajasi, ishlash sur'atini hisobga olib, o'z faoliyatini bola faoliyatiga muvofiqlashtiradi. Bu ta'lim samaradorligiga ijobiy ta'sir etadi. O'qituvchi faoliyatining bu funksiyalarini kompyuter zimmasiga yuklash mumkin. Boshqacha aytganda, kompyuterli ta'limdamazkur prinsipni amalga oshirish imkoniyatlari katta. Kompyuterli ta'limda nazariyaning amaliyot bilan aloqadorligi prinsipiga ham rioya qilish lozim degan talabni qo'yish kerak. Nazariyaning amaliyot bilan aloqasi prinsipida ta'lim va tarbiyani hayot bilan, amaliyot bilan mustahkam bog'lanishda amalga oshirishdek hayotiy ehtiyoj, ijtimoiy tajribani o'zlashtirish qonuniyatlari aks etadi. Kompyuter ekranida bayon qilinayotgan ma'lumot mazmunining o'quvchilarga loyiq bo'lishi va kompyuter talab qiladigan topshiriqlarni bajarishda ma'lum tirishqoqlik talab qilinishi bilan bog'liq bo'lgan tushunarlilik prinsipiga ham alohida e'tibor qaratish lozim."Ta'limning tushunarlilik deganda, o'quv material mazmuni, xarakteri va

hajmining o'quvchilar tayyorgarlik darajasiga va ularning bilish imkoniyatlari rivojlanganligiga mos kelishi tushuniladi". Tushunarlilik prinsipi kompyuterli ta'limda bajarilishi shart. Bunday noto'g'ri tushunish va o'quv materialini mazmuni, unga mos topshiriq va savollarni yengil, yuzaki qilib tuzish hamda ta'limga tatbiq etish juda salbiy natijalarga olib kelishi mumkin. "Bola hamma narsani osongina uddalayversa, unda asta-sekin tafakkur tanballigi hosil bo'lib, odamni yo'ldan chiqaradi, turmushga yengiltak munosabatni shakllantiradi. Ajablanarlisi shundaki, tafakkur tanballigi ko'pincha qobiliyatli bolalarda ham uchraydi: ta'lim jarayonidagi tanballik bolalarning kuchi yetadigan darajadagi qiyinchiliklarga rioya qilib ta'lim tashkil etilmaganda rivojlana boshlaydi". O'quvchilarning kuchi yetadigan qiyinchilik ularni tarbiyalash, yashash, kurashga o'rgatishning yetakchi omillaridan hisoblanadi. Zero, qiyinlik sub'ektiv hodisa bo'lib, uni yengish, bartaraf etishga intilish o'quvchida chidam, sabr-toqat, mashaqqatlardan qo'rqqmaslik kabi shaxsiy sifatlarni tarbiyalash, kamol toptirishdahal qiluvchi ahamiyatga ega. Tushunarlilik prinsipi ta'lim jarayonining o'quvchilar uchun juda yengil ham, juda qiyin ham bo'lmasligini talab qiladi. Chunki o'qitishning osonligi faqat aqliy faollikni pasaytirmasdan, o'qishga qiziqishni ham susaytiradi. Umumiy o'rta ta'limda o'quv fanlarini o'qitishdagi o'zaro bog'lanish va bu ishni nechog'lik mohirlik bilan amalga oshirish muhim ta'limiy ahamiyatga ega. Zero, fanni keng va chuqur doirada bilish o'quvchilarning o'rganilayotgan materialni to'g'ri tahlil qila bilish, ularni turli munosabat va vaziyatlarda ko'ra olish, ularning ilmiy, asosli xulosalar chiqara olishini talab qiladi. Matematika o'quv predmeti bo'yicha bayon qilinadigan o'quv materialini matnida, bajariladigan topshiriqlar, beriladigan savollar mazmunida ifodalanadigan bilimlar turli fanlarga taalluqli bilimlar bilan uyg'unlashib borgandagina chuqur va mustahkam o'zlashtiriladi. O'quv materialini mazmunida ham fanlararo, ham fan ichidagi bog'liqlikni yoritish o'quvchilarda taqqoslash, umumlashtirish va xulosa chiqarish kabi malakalarning rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, kompyuterli ta'limda ham fanlararo, ham fan ichidagi bog'liqlikni ta'minlash prinsipini amalga oshirish shart degan talabni qo'yish joiz. Turmushga bog'lab bilim berish hamda egallangan bilimlarni ishlab chiqarish, amaliyotga tatbiq etish boshqa-boshqa hodisalar bo'lsa-da, ular bir-biri bilan chambarchas bog'liq. Ta'limni

turmush bilan bog'lash vazifasi kompyuter ekranida tasvirlanadigan o'quv materiali matni, topshiriqlar, savollar mazmunida milliy qadriyatlarimizning aks etishini taqozo qiladi. Shu maqsaddan kelib chiqib, biz o'quv materiali mazmunida milliylik, e'tiqodlilik, odob-axloqqa undovchi fikrlarning aks etishini, Vatanga, ota- onaga, ilmga muhabbatning ifodalanishini, tabiat, hadislar, iqtisodiyot kabi tushunchalar bilan bog'liq fikrlarning bayon etilishini lozim deb bilamiz. Kompyuterli ta'lim ta'limning boshqa turlari - muammoli, topshiriqli, izohli-ko'rgazmali, tabaqalashgan ko'rinishlari, an'anaviy ta'lim vositalari, usullari, tashkiliy shakllarini inkor qilmaydi. Shu bilan birga kompyuterli ta'limning o'zigagina oid xususiyatlari ham mavjud. Bu xususiyatlarni ajratish va ularni alohida tahlil qilish uchun o'qituvchi faoliyati - o'qitishni kompyuter vositasida ta'lim berish bilan qiyoslaymiz. O'qituvchi u yoki bu o'quv materialini bayon qila turib, o'quvchilarni o'z fikriga ishontirishga, ularning hayratlanishiga, savol, topshiriqlarga qiziqishiga, ta'limda motiv, hissiyotlarni ishlatishga, o'z his-tuyg'ulari bilan o'quvchilarda ta'limga ehtiyojni oshirishga intiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1.Yunusova D.I. Matematikani o'qitishning zamonaviy texnologiyalari, T.: 2007
- 2.Yusupov A. Ye. Matematik kechalar.- Toshkent: "O'qituvchi", 1977.
- 3.Abdurahmonov B., Matematik induksiya metodi Toshkent, 2008 y.
- 4.G'ulomov S.S., Begalov B.A. Informatika va axborot texnologiyalari.- T.: Fan,